

PM Rotel IX (Dnr KS 2020/1706)

Genomförande av EU:s engångsplastdirektiv och andra åtgärder för en hållbar plastanvändning

Remiss från Miljödepartementet

Remisstid den 15 mars 2021

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Katarina Luhr anför följande.

Ärendet

Miljödepartementet har tagit fram en promemoria med förslag över hur EU:s engångsplastdirektiv ska införas i Sverige. Förslaget innehåller även åtgärder för att införliva delar av en nationell sakpolitisk överenskommelse. En rad nya förordningar föreslås som innebär att producentansvaret utökas för många engångsplastprodukter såsom ballonger, tobaksvaror och våtservetter. För vissa typer av plastprodukter såsom engångsbestick, muggar och tallrikar föreslås ett totalt förbud införas. Remissen i sin helhet går att ta del av på [regeringens hemsida](#).

Miljödepartementet har remitterat förslaget till bland annat Stockholms stad för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, trafiknämnden och Stockholms Stadshus AB.

På grund av den korta remisstiden har miljöförvaltningen och trafikkontoret besvarat remissen med kontorsyttranden. Stockholms Stadshus AB besvarar remissen genom dotterbolagets Stockholm Vatten och Avfalls AB:s yttrande.

Stadsledningskontoret är i huvudsak positivt till förslaget som ligger i linje med stadens ambition att minska användningen av plast. Kontoret anser att den ökade tillsynen av restauranger bör samordnas med livsmedelstillsynen och anser att insamling av tobaksvaror borde ske inom kommunens reguljära arbete med detta, men bekostas av producenterna, i stället för att införa ett separat insamlingssystem.

Miljöförvaltningen är i huvudsak positiv till förslagen i promemorian, men menar att utredningen borde kompletteras med en analys av möjligheten att införa pant på livsmedelsförpackningar i plast för att öka materialåtervinningen av dessa. Förvaltningen ställer sig tveksam till förslaget om insamling av tobaksvaror och anser att en förstärkning av befintlig kommunal infrastruktur finansierad av producenterna skulle vara en mer effektiv lösning. Förvaltningen efterfrågar en tydlig

vägledning för att kunna implementera förslaget om ett utökat tillsynsansvar i restauranger, samt kompletterande bestämmelser för att underlätta en samordning med befintlig livsmedelstillsyn.

Servicenämnden är positiv till ambitionen att gå mot en hållbar användning av plast och i synnerhet till förslaget om ett märkeskrav för plasten, som skulle underlätta avfallshantering och möjlighet till återvinning.

Trafikkontoret är positivt till förslagen i promemorian, men vill betona vikten av att säkerställa resurser för efterlevnaden av dessa. Kontoret välkomnar förslaget om ett producentansvar för tobaksvaror för att motverka nedskräpning av det offentliga rummet och delar fullt bedömningen om att samråd med kommuner är nödvändigt för utformningen av det föreslagna insamlingsystemet.

Stockholm Vatten och Avfall AB ser positivt på promemorians förslag och välkomnar särskilt kravet på att informera konsumenter om att exempelvis våtservetter och tobaksvaror inte ska spolras ner i toaletterna, och lämnar förslag på justering av förordningstexterna. Bolaget anser att producenterna borde stå för kommunens kostnader för den engångsplast som hamnar i restavfallet och behöver gallras bort, enligt principen att förorenaren betalar, och att materialåtervinning av plast helst bör ske inom EU.

Mina synpunkter

Plast används brett inom de flesta områden i dagens samhälle. Plasten bidrar med flera nyttor och kan även i vissa fall bidra till minskad miljöpåverkan. Men nyttorna behöver sättas i relation till miljö- och klimatpåverkan från både produktion, användning och avfallshantering. Förpackningar av olika slag är det största användningsområdet, vilket har resulterat i en stor ökning av plastavfall under de senaste decennierna, och inte minst av engångsplastartiklar. Nedbrytningen av den plast som hamnar i naturen sker mycket långsamt och till mindre och mindre plastbitar och de många och komplexa problemen med förekomst av plastskräp och mikroplast på land, i våra hav och i stort sett i alla levande varelsers kroppar har uppmärksammats allt mer de senaste åren världen över. Vi vet numera att mikroplast finns i vår dricksvattentäkt Mälaren och att halterna ökar närmare städerna. Ytterligare en problematik är de mängder av fossil plast som hamnar i restavfall och bränns för energiåtervinning i stället för att materialåtervinnas. År 2016 gav utsläppen från enbart förbränning av plast i Stockholms kraftvärmeverk upphov till ca 470 000 ton CO₂. Det är självklart av största vikt att vi skyddar vår miljö, vårt klimat, vårt dricksvatten och vår hälsa genom att drastiskt minska och förändra vår plastanvändning.

Därför välkomnar jag promemorians förslag för en minskad användning av plast, vilket ligger helt i linje med Stockholms ambitiösa miljö- och klimatarbete. Vi har nyligen antagit stadens första handlingsplan för minskad spridning av mikroplaster och håller för närvarande på att ta fram en handlingsplan för minskad användning av plast.

Kommunerna får idag bära stora kostnader för städning och sanering av det offentliga rummet och för avfallshantering. Därför är jag särskilt positiv till förslagen om en plastmärkning för att underlätta återvinning av plast samt till att införa ett producentansvar för tobaksvaror som skulle leda till en minskning av nedskräpningen av kommunernas parker, vattenförekomster och urbana miljöer. Idag

utgör cigarettfimpar och snus en mycket stor andel av det skräp som finns på våra gator. Ofta hamnar detta i våra sjöar, hav och på våra stränder, där de gör skada för både djur och människor. Ett insamlingssystem, finansierad av producenterna, som skulle förbygga att merparten av dessa produkter förorenar vattenmiljöerna vore mycket välkommet. Utformningen av själva insamlingssystemet behöver dock ske i nära samråd mellan producenterna och kommunerna. Därutöver delar jag fullt Stockholm Vatten och Avfall AB:s synpunkt om att ekonomiska incitament gentemot producenterna måste till för att engångsplastprodukter ska sluta hamna i restavfallet och orsaka både klimatutsläpp och stora kostnader för kommunerna.

Slutligen vill jag lyfta att efterlevnaden av en del av förslagen, såsom straff vid ringa nedskräpning, är beroende av att polisen prioriterar dessa. Underlaget behöver kompletteras genom att Polismyndigheten nämns bland de berörda myndigheterna.

I övrigt hänvisar jag till stadens interna remissinstansers yttranden.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 10 mars 2021

KATARINA LUHR

Bilagor

1. Promemoria – *Genomförande av EU:s engångsplastdirektiv och andra åtgärder för en hållbar plastanvändning*
2. EU-direktiv 2019/904 om minskning av vissa plastprodukters inverkan på miljön

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Remissammanställning

Ärendet

Europaparlamentet och rådet antog den 5 juni 2019 direktiv (2019/904) om minskning av vissa plastprodukters inverkan på miljön (engångsplast-direktivet).

I januari 2019 ingicks en sakpolitisk överenskommelse (januariavtalet). Enligt punkt 37 i januariavtalet ska spridningen av mikroplaster förhindras bland annat genom förbud mot mikroplaster i fler produkter och förbud mot onödiga plastartiklar. Lagstiftningen ska vara på plats från den 1 januari 2022.

För att införliva direktivet och uppfylla punkt 37 i januariavtalet har miljödepartementet tillsatt en utredning. Utredningens förslag har sammanställts i en promemoria, *Genomförande av EU:s engångsplastdirektiv och andra åtgärder för en hållbar plastanvändning*. I promemorian lämnas förslag till lag- och förordningsändringar som bedöms nödvändiga för att genomföra engångsplastdirektivet, delar av förpackningsdirektivet, delar av avfallsdirektivet och delar av punkt 37 i januariavtalet. Promemorians förslag bidrar även till att främja en cirkulär ekonomi i enlighet med regeringens strategi.

Förslaget innehåller en mängd nya bestämmelser och förordningar som innebär bland annat förbud att på den svenska marknaden släppa ut vissa engångsplastprodukter. Vidare ska den som på den svenska marknaden tillhandahåller dryck i en engångsmugg eller snabbmat i en engångsmatlåda erbjuda en möjlighet att få drycken eller maten serverad i en återanvändbar mugg eller matlåda.

Förslaget innebär även att ett utökat retursystem för plastflaskor och metallburkar införs, krav på att en förpackning ska gå att materialåtervinna, krav på att dryckesflaskor och plastförpackningar ska innehålla återvunnen plast samt krav på att korkar och lock ska vara fästa vid en dryckesbehållare under hela användningen. Producenter av vissa typer av engångsplastprodukter, exempelvis ballonger och våtservetter, ska betala en årlig nedskräpningsavgift till Naturvårdsverket.

För tobaksprodukter som cigaretter och snus införs ett producentansvar med bland annat ett krav på insamlingssystem och avgifter som ska bekosta kommunernas kostnader för nedskräpning av exempelvis fimpar.

Straffansvar införs för ringa nedskräpning och för den som bryter mot en föreskrift om förpackningars återvinningsbarhet.

Slutligen föreslås vissa andra lagändringar på avfallsområdet, såsom nya bemyndiganden i 15 kap. miljöbalken och att kommunens renhållningsavgift ska kunna avse åtgärder som kommunen vidtar i syfte att informera om avfallshantering.

Förslagen innefattar i huvudsak justeringar i producentansvar och begränsningar och krav kring vilka produkter och förpackningar som får släppas ut på den svenska marknaden. Det är i huvudsak Naturvårdsverket som har tillsyn över att dessa krav uppfylls. Kommunen berörs av skyldigheten att underlätta installation av insamlingskärl för plastflaskor, metallburkar och fimpar samt utökat informationsskyldighet gentemot Naturvårdsverket vad gäller bland annat nedskräpning.

Miljödepartementet har remitterat förslag till genomförande av EU:s engångsplastdirektiv och andra åtgärder för en hållbar plastanvändning bland annat till Stockholms stad för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, miljö- och hälsoskyddsnämnden, servicenämnden, trafiknämnden och Stockholms Stadshus AB.

På grund av den korta remisstiden har miljöförvaltningen och trafikkontoret besvarat remissen med kontorsyttranden. Stockholms Stadshus AB besvarar remissen genom dotterbolagets Stockholm Vatten och Avfalls AB:s yttrande.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 2 februari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

I Stockholm stads miljöprogram anges under målområdet *Ett resurssmart Stockholm* bland annat att utvecklingen ska gå mot att Stockholm blir en stad där resurser används effektivt och i enlighet med EU:s avfallshierarki. Det innebär att staden har identifierat och kartlagt stora resursflöden och har en utarbetad strategi för att skapa cirkularitet för dessa. Under etappmålet 4.2 *Ökad recirkulation av materiella resurser* anges bland annat att mängden plast som går till energiåtervinning till år 2023 ska minska till mindre än en tredjedel jämfört med 2019 års nivåer.

Staden har även antagit *Stockholms stads handlingsplan för minskad spridning av mikroplast 2020-2024*, diarienummer KS 2019/710 innehållande 50 åtgärder som syftar till att minska spridningen av mikroplast från staden. Miljö- och hälsoskyddsnämnden har vidare i kommunfullmäktiges budget för 2021 i uppdrag att ta fram och implementera en handlingsplan för minskad plastanvändning.

Stadsledningskontoret konstaterar att förslagen i promemorian ligger i linje med stadens ambitioner att minska användandet av plast och att öka recirkulationen. Att minska nedskräpningen är viktigt eftersom denna utgör en viktig källa till spridningen av mikroplaster.

Engångsplastprodukter för snabbmat förbjuds enligt förslaget. Utöver detta ska den som på den svenska marknaden yrkesmässigt tillhandahåller dryck i en engångsmugg eller snabbmat i en engångsmatlåda erbjuda en möjlighet att få drycken eller maten serverad i en återanvändbar mugg eller matlåda. Det räcker inte att matlådan ska kunna återanvändas hemma av kunden utan den ska kunna cirkuleras med samma funktion flera gånger. Kravet gäller oavsett om maten förtärs på plats eller tas med. De som tillhandahåller sammantaget mindre än 100 förpackningar dagligen är undantagna från kraven.

Stadsledningskontoret noterar att dessa förslag innebär ytterligare krav på en, i spåren av Corona-pandemin, redan svårt tyngd restaurangnäring. Den som inte följer kravet riskerar sanktioner i form av miljöskattavgifter. Bestämmelserna kommer även att leda till utökad tillsyn och därmed ökade kostnader i tillsynstid. Mot bakgrund av detta anser stadsledningskontoret att det är bra att en nedre gräns finns så att riktigt små verksamheter inte omfattas.

Stadsledningskontoret har svårt att avgöra vad kraven kommer att innebära för exempelvis food-truck näringen där möjligheterna att ordna disk förmodligen är väsentligt begränsade. I och med att det är kommunerna som enligt förslaget ska utöva tillsynen över dessa bestämmelser är det viktigt, liksom miljö- och hälsoskyddsnämnden påpekar, att förslaget tydligt anger att denna tillsyn bör samordnas med övrig livsmedelstillsyn i syfte att effektivisera arbetet och minska den administrativa bördan och kostnaderna för tillsynen.

Förslaget att införa ett producentansvar för tobaksvaror såsom cigaretter följer av avfallsdirektivet. Producenterna ska bland annat, enligt förslaget, både tillhandahålla ett insamlingssystem och betala en avgift som ska distribueras till kommunerna och täcka en del av kostnaderna för nedskräpningen. De årliga skräpmätningar som genomförs i Stockholm visar att fimpar står för majoriteten av den nedskräpning som sker i utomhusmiljöer. Att städningen för denna nedskräpning skulle kunna bekostas avgifter för producenterna ser stadsledningskontoret som positivt.

Kravet på producenterna att tillhandahålla ett insamlingssystem för tobaksvaror ställer sig kontoret tveksamt till. Eftersom syftet inte är att samla in rena fraktioner för återvinning utan endast att samla in avfallet borde detta kunna ske inom ramen för kommunens system men att producenterna även här är med och bekostar en del av detta. Det är i varje fall viktigt att de bestämmelser som föreslås inte hindrar att sådana avtal ingås mellan kommuner och producenter om detta blir mera rationellt. Stadsledningskontoret vill även påpeka att i det fall separata insamlingskärl ska installeras i stadsmiljön kommer dessa sannolikt även att behöva betala avgift i enlighet med stadens taxa för upplåtelse.

Enligt förslaget ska en nedskräpningsförelse kunna medföra straffansvar även om gärningen är ringa. Nedskräpning är förbjudet enligt 15 kap 26 § miljöbalken och gärningen är även kopplad till ett straffansvar i form av böter eller fängelse. Lindrigare nedskräpning såsom exempelvis att lämna en engångsmugg eller matlåda är vanligen att bedöma som nedskräpningsförelse och kan leda till böter. Idag faller ringa nedskräpningsförelser utanför straffansvar, exempelvis enstaka godispapper eller fimpar. Förslaget innebär att även ringa nedskräpningsförelse ska kunna beivras.

Stadsledningskontoret delar promemorians resonemang om att dagens ordning inte är logisk eftersom många små, var för sig bagatellartade skräp, sammantaget leder till stora problem över tid. I praktiken handlar förslaget dock förmodligen om vilken signal som sänds snarare än att det kommer att innebära att förelseerna lagförs. Det är tveksamt om detta förslag kommer att medföra någon förändring av läget. Nedskräpning är knappast ett brott som prioriteras hos polisen idag och kontoret noterar att i underlagets konsekvensanalys nämns inte ens att polismyndigheten skulle vara berörda av förslaget.

Miljöförvaltningen

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 19 januari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Miljöförvaltningen är i huvudsak positiv till förslagen i promemorian.

Allmänna synpunkter på förslagen

Nämnden anser att förslagen går helt i linje med innehållet i den kommande handlingsplanen för minskad plastanvändning och den befintliga handlingsplanen för minskad spridning av mikroplast där nedskräpning bedömts vara en av de stora källorna till mikroplast.

Utredningen har tagit hänsyn till den omställning som kommer krävas av alla olika aktörer i samhället och tidsaspekten för de olika förbuden och minskningskraven ses som rimliga och kan sannolikt fungera som morot för stadens verksamheter i genomförandet av handlingsplanen för minskad plastanvändning.

I den plastkartläggning som IVL Svenska miljöinstitutet gjort på uppdrag av miljöförvaltningen visas att Stockholms stad är en stor användare av ett fåtal av de produkter som kommer att förbjudas (bestick och olika typer av bägare) men för dessa produkter finns redan alternativ att tillgå. Gällande sugrör, som också kommer förbjudas, finns ett undantag för sugrör som är medicintekniska artiklar. Här kommer det vara viktigt att endast de verksamheter som har ett medicintekniskt behov ges möjlighet att beställa dessa sugrör.

Kravet på att minska förbrukningen av engångsmuggar och engångsmatlådor till förmån för återanvändbara alternativ berör också stadens verksamheter och innebär sannolikt en

omställning i vissa verksamheter där exempelvis diskmaskiner och servicetjänster för detta kan behöva införas.

Bland förslagen finns åtgärder för förbättrad materialåtervinning av förpackningar och pant föreslås införas på fler typer av dryckesförpackningar. Idag består cirka 10 procent av innehållet i soppåsen av förpackningsplast och en stor del av denna är högvärdig plast från livsmedelsförpackningar. En analys av möjligheten att införa pant på livsmedelsförpackningar i plast för att öka materialåtervinningen av dessa vore därför önskvärd men saknas i utredningen.

Nämnden misstänker att nödvändig infrastruktur för att implementera insamlingssystemet för fimpas m.m. förutsätter kostsamma insatser. Målet med producentansvar enligt engångsplastdirektivet inte är att materialåtervinna dessa produkter separat. Miljönyttan med en ny infrastruktur för fimpas m.m. som insamlingssystemen har ett eget ansvar för är därför tveksam. Att låta de nya nedskräpningsavgifterna ta höjd för att kommunernas befintliga infrastruktur av soptunnor och askkoppar förstärks bör enligt nämnden vara en effektivare metod för att uppnå syftet i direktivet.

Synpunkter utifrån nämndens utökade tillsynsområden

Nämnden konstaterar att förslagen innebär att kommunerna ska bedriva tillsyn över bland annat kravet på att tillhandahålla återanvändningsbara muggar och matlådor samt kravet på information till konsumenterna i samband med tillhandahållande av plastbäckassar. Med hänsyn till antalet aktörer detta berör bedömer nämnden att det är fråga om en relativt omfattande tillkommande tillsyn som dock kan finansieras med tillsynsavgifter från berörda verksamheter.

Nämnden vill framföra att det kan finnas fördelar i att den tillkommande tillsynen kan samordnas med nämndens tillsyn enligt livsmedelslagstiftningen. Detta skulle kunna medföra ett effektivare tillsynsarbete då livsmedelstillsynen i större utsträckning än miljötillsyn redan idag innebär besök på matställen och livsmedelsbutiker. En samordning skulle därmed också kunna medföra minskade kostnader för verksamheterna som kommer att omfattas av såväl livsmedelstillsyn som de nya kraven meddelade med stöd av miljöbalken. Nämnden ser inga tydliga hinder för en samordnad tillsyn men anser att regeringen i samband med införlivandet av kraven ska överväga om ytterligare bestämmelser kan införas som underlättar en sådan samordning.

Nämnden anser att det till viss del är oklart och inte i detalj reglerat hur kravet på samt undantagen från skyldighet att erbjuda återanvändbara muggar och matlådor ska tillämpas i praktiken. Det är därför särskilt angeläget med tydlig tillsynsvägledning från Naturvårdsverket inom detta område.

Nämnden anser slutligen att definitionen av snabbmat i samband med krav på att tillhandahålla återanvändningsbara muggar och matlådor skulle kunna förtydligas för att undvika gränsdragningsproblem i tillämpningen. Det är otydligt i vilken utsträckning kravet gäller när restauranger erbjuder takeaway i och med att snabbmat definieras som mat som vanligtvis äts direkt ur förpackningen. Med anledning av den pågående pandemin erbjuder exempelvis restauranger i större utsträckning takeaway för rätter som möjligen inte ska betraktas som snabbmat då de vanligtvis äts på plats och inte direkt ur en engångsförpackning. Även fast ytterligare klargöranden vad gäller definitionen väntas av tillkommande vägledning från kommissionen ser inte nämnden något hinder mot att i den svenska tillämpningen göra kraven tillämpliga i samband med att restauranger som inte vanligtvis säljer snabbmat erbjuder takeaway. Nämnden anser därför att det bör övervägas en justering enligt vilket begreppet snabbmat omfattar all mat som kan ätas direkt ur förpackningen, inte bara sådan mat som vanligtvis kan ätas ur förpackningen.

Servicenämnden

Serviceämnden beslutade vid sitt sammanträde den 26 januari 2021 att besvara remissen med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Serviceförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 13 januari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att det är en bra ambition att minska engångsplaster och att gå mot en hållbar plastanvändning. Det finns dock några viktiga aspekter att ha i åtanke inför ett lagstiftande. För vissa plastprodukter för engångsbruk finns det ännu inga lättillgängliga alternativ som är lämpliga och mer hållbara och det är viktigt att ha det i beaktande. Det finns också vissa känsliga användningsområden att ta hänsyn till för att inte äventyra t.ex. livsmedelshygien eller livsmedelssäkerhet.

Den europeiska strategin för plast utgör ett steg i riktning mot skapandet av en cirkulär ekonomi där konstruktion och tillverkning av plast och plastprodukter sker med full respekt för behovet av återanvändning, reparation och materialåtervinning och där mer hållbara material utvecklas och främjas. En viktig parameter för att nå en cirkulär ekonomi handlar om märkning. Det är idag svårt att återvinna plaster då det finns många olika plaster och ett märkeskrav, som föreslås i promemorian, skulle underlätta avfallshantering och möjlighet till återvinning.

Trafikkontoret

Trafikkontorets tjänsteutlåtande daterat den 21 januari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Trafikkontoret ställer sig positivt till att det sker en skärpning i krav och reglering gällande produktion, användande och omhändertagande av plaster. En stor andel av skräpet i det offentliga rummet utgörs av plast, till exempel i form av cigaretterfilter, portionspåsar för snus och mat- eller dryckesförpackningar. Kontoret gör därmed bedömningen att flera av förslagen kan leda till minskad spridning av plast, och därigenom även mikroplaster, i det offentliga rummet samtidigt som förslagen kan underlätta för kontorets renhållningsarbete och bidra till en attraktivare stadsmiljö. Samtidigt är det svårt att i detalj bedöma konsekvenserna av många av förslagen i förväg.

Kontoret anser att förslagen är ambitiösa, vilket är nödvändigt för att minska läckaget av plast i naturen och den negativa påverkan på klimatet som produktionen av engångsprodukter medför. Med förändrade och striktare lagar tillkommer dock ett behov av starkare tillsyn för att kunna säkerställa att reglerna efterlevs. Kontoret vill därför trycka på att det är viktigt att samtliga tillsynsmyndigheter har tillgång till de resurser som behövs för detta. Som ett exempel kan förslaget om att införa straffansvar för ringa nedskräpning nämnas. Kontoret ställer sig frågande till om polisen kommer ha möjlighet att säkerställa att denna lag efterlevs. Generellt är det flera av förslagen som kommer innebära en utökad administration, t.ex. i form av fördelning av nedskräpningsavgifter och årlig rapportering av hur de nedskräpningsavgifter som kommunen har tilldelats har använts. Samtidigt som kontoret är positivt till att det föreslås att producenterna i högre grad än tidigare ska stå för kostnaderna för nedskräpningen så bör det ställas i relation till hur mycket administration det tillför för såväl kommunerna som producenterna och andra myndigheter. Nedan beskrivs ytterligare synpunkter kring några av promemorians förslag på åtgärder.

Producentansvar för vissa tobaksvaror och filter samt krav om insamlingsystem för fimpas

Trafikkontoret ställer sig positivt till att inrätta producentansvar för tobaksvaror och insamlingsystem för fimpas. Kontoret kan utifrån sina årliga skräpmätningar konstatera att fimpas står för majoriteten av den nedskräpning som sker i utomhusmiljöer. Införandet av ett

producentansvar för tobaksvaror och filter skulle därför vara positivt för staden, i och med att trafikkontoret i dagsläget står för kostnaden av städning av fimpas.

I promemorian lyfts vikten av att kommunerna underlättar för ett insamlingsssystem att placera insamlingskärl på de platser och i den omfattning som krävs för att insamlingsystemet ska ha en möjlighet att samla in fimpas i en tillräcklig omfattning. Kontoret står bakom detta och framhåller samtidigt att det är av vikt att kontoret är delaktigt i det arbetet för att säkerställa att stationerna i så liten utsträckning som möjligt påverkar framkomligheten i staden. Kontoret gör även bedömningen att tömningsfrekvensen av dessa system och reglering kring vem som ansvarar för städning runt omkring insamlingskärlen blir avgörande för hur miljön blir vid stationerna. Sammantaget står kontoret bakom skrivelsen i promemorian om att ett samråd bör finnas mellan kommunerna och insamlingsystemet i fråga om både utformning, placering, antal och tömningsfrekvens.

Åtgärder för att nå en minskad förbrukning av engångsmatlådor och engångsmuggar

I promemorian beskrivs det att antalet måltider som tas med i engångsförpackningar från restauranger och caféer för att ätas på annan plats har ökat mycket under de senaste åren. Detta har även blivit tydligt för trafikkontoret, exempelvis vid städning i parker och vid tömning av skräpkorgar. Precis som promemorian beskriver finns det även andra material som används vid tillverkning av engångsmatlådor och muggar som kan vara skadliga för djur och natur. Kontoret ställer sig därför positivt till att införa krav om att företagare som serverar mat och dryck måste tillhandahålla återanvändbara muggar och matlådor. Innan införandet av ett sådant krav bör det dock tas hänsyn till hur en sådan förändring kan komma att påverka de mindre företagen som i högre utsträckning skulle riskera att påverkas negativt av tillkommande kostnader.

Avgifter för att bekosta städningen av produkter som skräpats ner på platser utomhus

Precis som promemorian beskriver har kommuner stora kostnader för att åtgärda nedskräpning, varav kostnader för skräpplockning, hantering av avfall och förebyggande åtgärder bara är några exempel. Promemorian lyfter att det är svårt att säga exakt hur nedskräpningen har påverkats i Sverige de senaste åren men att det är ett faktum att konsumtion av plastprodukter stadigt har ökat, vilket speglar våra konsumtionsvanor. Kontoret ställer sig därför positivt till förslaget om införandet av avgifter för producenter som på den svenska marknaden släpper ut vissa plastprodukter samt att dessa avgifter ska täcka kommunernas kostnader för att städa bort skräp från dessa produkter. Förslaget förutsätter dock att respektive kommun årligen redovisar de kostnader som kommunen haft för hantering av den typen av skräp. Att kommunerna ska beräkna den faktiska kostnaden för omhändertagandet av de specifika produkter som producenterna ska betala en avgift för, och särskilja detta från kostnaden för övrig nedskräpning, kan bli utmanande.

Stockholm Vatten och Avfall AB

Stockholm Vatten och Avfalls AB:s yttrande daterat den 14 januari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholm Vatten och Avfall ser positivt på de i promemorian angivna förslagen för att minska engångsplasten och de problem den medför. Det är viktigt att det ställs tydliga krav på produkter och producenter och att det entydigt påvisas var ansvaret för nedskräpningen ligger. Stockholm Vatten och Avfall anser att det är mycket positivt att ett antal nya förordningar tas fram. Detta samt att i det i de olika förordningarna ska informeras om övriga förordningar där samma företeelser regleras utifrån andra syften ger ytterligare skärpa.

Ett urval av olika förslag presenterade i promemorian som Stockholm Vatten och Avfall ser positivt på:

- Att vissa ord och uttryck bör ha samma innebörd i de olika förordningarna och att begreppet plast bör ha samma innebörd som i EU:s engångsplastdirektiv.
- Förpackningar som tillhandahålls på den svenska marknaden ska gå att materialåtervinna och krav på inblandning av returplast i nya produkter.
- Att onödiga engångsplastprodukter där plastfria alternativ finns tillgängliga förbjuds och krav på återbruk vid ”take away” och förbud mot onödiga plastprodukter.
- I enlighet med engångsplastdirektivet ska de vanligaste produkterna man hittar längs med stränderna i Europa förbjudas. Kraven i direktivet omfattar även sådana produkter som är utformade på ett sådant sätt att de utgör ett särskilt stort problem för det marina djurlivet.
- Förbud mot muggar som består av mer än tio procent plast, alla produkter av oxo-nedbrytbar plast samt mot att använda konfetti av plast utomhus.
- Att retursystemet för plastflaskor och metallburkar utökas.
- Att det med större tydlighet ställs krav angående producenters ansvar för nedskräpning. Vilket också framgår genom att ett insamlingssystem för förpackningar, för att anses lämpligt, effektivt ska bidra till att nå målet för minskad nedskräpning.

Stockholm Vatten och Avfall ser positivt på de nya producentansvaren för produkter som orsakar problem vid nedskräpning: ballonger, våtservetter och filter, tobaksvaror med filter och portionssnus. Vi välkomnar särskilt kravet att informera konsumenter om att våtservetter, sanitetsprodukter, portionssnus, filter och tobaksvaror inte ska spolas ner i toaletterna och om de negativa konsekvenser detta kan leda till. Vi ser dock gärna att förordningstexterna inte avgränsas till negativa effekter *på avloppsnätet* då dessa produkter även orsakar problem i reningsverken. Vi föreslår därför skrivningen: ”de negativa effekter det får för avloppshanteringen att spola ner produkten i avloppet.”.

I promemorian lyfts också att frågan om kraven avseende insamling av förpackningar i utemiljöer behöver förtydligas och bör övervägas i samband med kommande översyn av regelverket kring insamling av förpackningsavfall. Detta utifrån sammanhanget att kravet på ett tillståndspliktigt insamlingssystem för förpackningar har skjutits upp till utgången av december 2022. Stockholm Vatten och Avfall ser positivt på att det finns en planering för detta, men anser samtidigt att det hade varit angeläget att få fram ett förtydligande redan nu för att minska nedskräpningen av engångsplast tidigare.

Stockholm Vatten och Avfall vill slutligen också tillägga att producenterna på något sätt borde stå för kommunernas kostnader för den engångsplast som hamnar i restavfallet vilket ligger i linje med principen att förorenaren betalar. Därtill utgörs en betydande andel av det gallerrens som samlas upp i reningsverkens inlopp idag av sådant avfall som träffas av förslaget till förordning om nedskräpningsavgifter. Bolaget betalade år 2020 ca 1,2 MSEK för att omhänderta utsorterat gallerrens; en kostnad som idag bärs av VA-kollektivet, men som hellre borde åläggas producenterna. Detta sammantaget borde fungera som ytterligare incitament för producenterna att minska mängden engångsplast som nu i onödan går till energiåtervinning och i förlängningen istället öka andelen som går till materialåtervinning.

Därutöver vill vi lyfta problematiken som bland annat diskuteras i avsnitt 3.5.3 *Plast materialåtervinns inte i tillräcklig utsträckning*, dvs. att plastavfall exporteras utanför EU och ett där otillräckligt omhändertagande. Promemorian lyfter detta utan ge några förslag till hur detta kan undvikas. En ökad plaståtervinning i enlighet med avfallshierarkin är bra, men vi vill trycka på att detta helst bör ske inom EU; vi bedömer att en lokal energiåtervinning är att föredra om materialåtervinningen bedrivs okontrollerat i tredje land.